

9. Офіційний веб-ресурс Держкомстату України [Електронний ресурс] / Розділ “Статистична інформація”; Пункт “Аналітичні показники – вільні економічні зони–2008”. – Режим доступу до веб-сайту: <http://www.ukrstat.gov.ua>.

10. Офіційний веб-ресурс Міжнародного валютного фонду [Електронний ресурс] / Розділ “Україна”; Пункт “Регіональна економіка 2008”. – Режим доступу до веб-сайту: <http://www.imf.org>.

11. Рижун Н.А. Про основні проблеми та заходи щодо активізації вільних економічних зон в Україні / Н.А. Рижун // Економіст. – 2007. – №6. – С. 78–81.

12. Сахарницька В.О. Розробка стратегії: минуле, сучасність та майбутнє [Електронний ресурс] / В.О. Сахарницька. – Електрон. дані – Розділ Стратегія. – Режим доступу до веб-журналу: <http://www.management.com.ua/strategy/str004.html>.

УДК 327.8

Я.П. МАШТАЛІП

Хмельницький національний університет

ІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УЗГОДЖЕНОГО РОЗВИТКУ ДИПЛОМАТИЧНОЇ СЛУЖБИ І ЗЕД

На основі аналізу теорії здійснення дипломатичної діяльності та розвитку інформаційних технологій досліджено основні проблеми, які стоять на заваді дипломатичних представництв за сучасних умов глобалізації світу.

Based upon the analysis of the theory of performance of diplomatic activities and the development of information technologies, the basic problems which put obstacles in the way of diplomatic missions on the assumption of globalization in the modern world have been investigated.

Вступ. Роль інформації в житті будь-якої людини, а тим більше суспільства, важко переоцінити. Інформація – це та субстанція, що супроводжує нас все життя. З її допомогою організується спільну працю людей, утворюються професійні союзи, колективні господарства, політичні партії й об'єднання. На її основі функціонують інститути державної влади, ведеться боротьба з організованою злочинністю тощо. Інформація є основою діяльності органів законодавчої, виконавчої й судової влади, всієї системи державного управління, управління Збройними Силами.

Аналіз останніх досліджень. З'ясуванню сутності економічної дипломатії та забезпеченню дипломатичної служби були присвячені роботи таких відомих вчених-економістів, як Г. Каррон де ла Каррьер, Г. Кіссінджер, М. Лебедева, Г. Нікольсон, В. Нижник, В. Попов, О. Сагайдак, П. Сардачук, Дж. Фельтхем та ін.

Постановка завдання. Метою даного дослідження є аналіз необхідності та шляхів реалізації інформаційного забезпечення узгодженого розвитку дипломатичної служби та зовнішньоекономічної діяльності.

Результати дослідження. Досягнення науково-технічної революції, пов'язані зі створенням комп'ютерів, сучасних засобів зв'язку й телекомунікацій, кардинально змінили можливості інтелектуальної діяльності людини. Зараз уже важко представити роботу державного службовця, депутата, дипломата, підприємця або журналіста без комп'ютера, сучасних засобів зв'язку, телекомунікаційного обміну даними, тобто всього того, що визначається поняттям сучасної інформаційної технології. Вони змінили звичне поняття про методи організації навчального процесу в школах й інститутах, способах проведення досліджень у науці, принципах управління державою. Важко переоцінити наслідки створення сучасної інфраструктури для прогресу всього людства. Людство знаходиться на початку епохи формування світового інформаційного співтовариства.

Це визначається наступними основними обставинами.

По-перше, в умовах реалізації конституційних прав громадян на волю економічної, інформаційної й інтелектуальної діяльності істотно зростають потреби соціально активної частини суспільства в розширенні інформаційної взаємодії як всередині країни, так і із зовнішнім світом.

По-друге, інтенсивний розвиток інформаційної інфраструктури й, насамперед, інформаційно-телекомунікаційних систем, інтеграція у світовий інформаційний простір, а також інформатизація практично всіх сторін громадського життя, діяльності органів державної влади й управління істотно підсилили залежність ефективності функціонування суспільства й держави від стану інформаційної сфери.

По-третє, індустрія інформатизації й інформаційних послуг на сучасному етапі розвитку людства є однією з найбільш динамічно розвинутих сфер світової економіки, здатної на рівні конкурувати по прибутковості з паливно-енергетичним комплексом, автомобілебудуванням, виробництвом сільськогосподарської продукції й промислової продукції.

По-четверте, інформаційна інфраструктура, інформаційні ресурси стають ареною міждержавної боротьби за світове лідерство, досягнення протидіючими країнами певних стратегічних і тактичних політичних цілей [4].

Дипломатична служба, як і будь-який інший політичний інститут, тісно пов'язаний з усіма структурами цивільного суспільства. Не є виключенням і засоби масової інформації (ЗМІ) – преса, книжкові видавництва,

агентства печатки, радіо, телебачення, Інтернет тощо, що забезпечують збір, обробку й поширення інформації в масовому масштабі.

У цей час інформаційний супровід внутрішньої й зовнішньої політики України, взаємодія вітчизняної державної служби із засобами масової інформації вийшли на якісно новий рівень, носять багатофункціональний характер. Не слід забувати й про зміни самої інформаційно-комунікаційної сфери, місця й ролі засобів масової інформації в усьому світі. Інформаційна революція в сполученні із процесом глобалізації впливають на світову політику й міжнародні відносини. Незалежні засоби масової інформації все частіше беруть на себе роль провідників зовнішньої політики, активно й цілеспрямовано доводять до світової громадськості конкретні аспекти зовнішньополітичного курсу й внутрішньої політики країни [4].

Діяльність в області інформації здійснюється, принаймні, за трьома напрямками:

а) сприяння зміцненню інформаційної безпеки держави;
б) використання сучасних інформаційних технологій для формування об'єктивного позитивного сприйняття України у світі;

в) забезпечення керівництва країни й дипломатичного відомства об'єктивною й достовірною інформацією.

В Україні демократичні перетворення створили сприятливі умови для становлення й розвитку засобів масової інформації. Нормативно-правова база для цього була закладена законом України "Про засоби масової інформації" від 1991 р., що відкрили широкі можливості для поширення й обміну інформацією. У законодавчому порядку були закріплені принципи гласності й відкритості влади для ЗМІ, нормативно визначені права й волі в сфері виробництва й поширення інформації, намічені заходи щодо захисту журналістів від усякого роду свавілля. Тим самим були сформульовані основні принципи взаємодії ЗМІ з державними владними структурами.

Держава офіційно визначила свою зацікавленість у розвитку й удосконалюванні інформаційного простору українського суспільства, розраховуючи на докладне й об'єктивне висвітлення в засобах масової інформації діяльності Президента й уряду України, всіх органів законодавчої, виконавчої й судової влади, органів місцевого самоврядування.

Демократичні перетворення й нова правова база створили сприятливі умови й для інформаційної діяльності Міністерства закордонних справ України і його закордонних представництв. Прес-служби МЗС і українських посольств за кордоном не тільки підтримують постійні робочі контакти зі ЗМІ, але й створюють нові форми інформаційної взаємодії, що відповідають потребам інформаційної сфери. Збільшення швидкості передачі інформації, неухильний ріст кількості ЗМІ, поява й активний розвиток Інтернет-комунікації й інтерактивного поширення інформації – все це ставить перед МЗС і його прес-службою нові завдання. Результати подібного "реагування" очевидні: рішучий вихід Міністерства й закордонних установ в Інтернет, створення сайтів і ряду "віртуальних" інформаційних продуктів, реорганізація традиційних друкованих видань.

Подібна активізація інформаційного напрямку діяльності Міністерства закордонних справ України і його закордонних установ стала можливою при оптимальному сполученні нових підходів з узагальненням усього накопиченого досвіду інформаційно-роз'яснювальної роботи в справі інформаційного супроводу зовнішньої політики.

Сьогодні інформаційно-роз'яснювальна робота українських представництв за кордоном стає одним з основних напрямків у діяльності вітчизняної дипломатичної служби. Звичайно, було б оману думати, що подібне завдання ставиться перед вітчизняними закордонними установами тільки в останні роки. Посольства завжди були важливим каналом поширення інформації про країну, що вони представляють [1].

Крім організаційного сприяння представникам українських ЗМІ, відділ або прес-секретар посольства на регулярній основі розробляють і реалізують інформаційно-роз'яснювальні заходи: прес-конференції представників посольства, беруть участь у проведенні прес-конференцій українських офіційних делегацій. Якщо розвиток двосторонніх відносин вимагає посиленого інформаційного супроводу з боку посольства, то прес-служба може ввести в практику регулярні (наприклад, щотижневі) брифінги для місцевих ЗМІ по обговоренню найбільш актуальних питань міждержавних відносин. Подібний режим брифінгів найбільш корисний у випадку проведення зовнішньополітичної акції, кризових ситуаціях (евакуація громадян, погроза або початок воєнних дій тощо).

Прес-відділ посольства готує інформаційні матеріали для місцевих ЗМІ. Це можуть бути прес-релізи, що випускають на постійній основі. У практику українських посольств введена підготовка щотижневих оглядових матеріалів про внутрішнє становище в Україні й вітчизняній зовнішній політиці.

Необхідно відзначити, що методи й форми роботи прес-служби посольств України багато в чому схожі з основними організаційними й методологічними принципами роботи будь-якої прес-служби державної структури. Так, співробітник прес-служби посольства не може давати особистих оцінок, коментуючи ту або іншу подію. Позиція, що озвучує в ході прес-заходів, повинна бути погоджена з керівництвом посольства. Доведена до місцевих ЗМІ позиція посольства повинна строго відповідати офіційній позиції держави. Посольство, а відповідно і його прес-служба, представляють винятково позицію держави. Це правило застосовується до всіх прес-служб державних відомств.

Крім офіційного сайту Міністерства закордонних справ України, десятки українських посольств мають свої власні сайти, які вважаються офіційними сайтами українських закордонних установ. Зміст сайту формується співробітниками посольства при особистій участі його прес-служби. Як правило, на ньому розміщується інформація про діяльність посольства, роботу консульського відділу, необхідні документи для поїздки в Україну, корисні посилання.

В обов'язок прес-служби посольства також входить інформаційне висвітлення візитів українських делегацій, для чого використовується весь набір прес-заходів: брифінги напередодні візиту, підсумкові прес-

конференції, розсилання прес-релізів, акредитація українських і місцевих журналістів на заходи, інтерв'ю телебаченню й пресі.

Прес-служба також вивчає місцеве законодавство, що регламентує діяльність органів масової інформації країни перебування.

Варто зауважити, що якість “зовнішньої” інформаційної роботи закордонних установ у країні перебування багато в чому визначається системою їхньої взаємодії з МЗС України і його центральним апаратом. Здійснюється ця взаємодія на основі принципів і положень, викладених у Концепції зовнішньої політики України та при тісній координації зусиль зовнішньополітичного відомства й дипломатичних представництв України за кордоном. На практиці це забезпечує єдність позицій, оцінок і підходів до розуміння й реалізації зовнішньополітичного курсу країни.

За останні роки інформаційне забезпечення закордонних установ МЗС України вийшло на якісно новий рівень, як з погляду оперативності, так і з погляду глибини й обсягів інформації. Це стало можливим завдяки використанню сучасних систем зв'язку, установленню комп'ютерної взаємодії із президентськими, урядовими прес-службами, інформагентствами, активне використання Інтернет [5].

Інформаційна взаємодія містить у собі також і проведення посольствами моніторингу публікацій місцевих ЗМІ по українській тематиці. Конкретна мета подібної роботи – аналітична оцінка подачі української проблематики місцевої громадськості, фактичне сприйняття української зовнішньої й внутрішньої політики за кордоном й оперативне реагування на поширення дезінформації про країну.

Інформаційна взаємодія закордонних установ із прес-службою МЗС – це щоденна, кропітка робота, що включає взаємне інформування, взаємну підтримку, спільне проведення інформаційно-політичних акцій і заходів.

Динаміка сучасного світу поряд із взаємозалежністю значно змінив інформаційно-комунікативну функцію дипломатії, з одного боку, в інформуванні протилежної сторони про офіційну позицію, з іншого боку – в одержанні аналогічної інформації від неї, а також в обміні думками.

Розвиток засобів комунікації в ХХ ст. дуже вплинуло на інформаційно-комунікативну функцію дипломатії. Поява таких засобів технічного зв'язку як телефон, факс, електронна пошта, відеозв'язок спричиняє значну інтенсифікацію міждержавного діалогу.

Однак головне все-таки не в технічних нововведеннях, а в самій суті інформаційно-комунікативної функції. У минулому дипломатія в значній мірі припускала хитрість, участь у змовах, обмані тощо.

У сучасній дипломатії акцент робиться не просто на відмові від відвертого обману. Він виявляється просто не вигідним в умовах взаємозалежності й постійної взаємодії, тому що негайно викликає відповідну реакцію, а також веде до дискредитації того, хто користується подібними заходами. Сьогодні інформативно-комунікативна функція дипломатії складається, насамперед, у встановленні діалогу між різними країнами.

Дипломатичний діалог припускає, у першу чергу, визнання того факту, що в іншій стороні є власні інтереси й цілі. Визнання цього є не тільки природним і закономірним, але й продуктивним моментом у плані розвитку міжнародних відносин. Тому головним у комунікативно-інформаційній функції виявляється не директивне нав'язування власної точки зору, а пошук взаємоприйнятого рішення через діалог.

Ідеї розвитку міждержавного діалогу знайшли відбиття й у теоретичних роботах по переговорах, де на зміну концепції твердого торгу, коли кожен учасник піклується лише про власні інтереси й подає свою позицію як у край закриту, прийшла концепція спільного з партнером аналізу проблеми. Остання припускає орієнтацію на взаємне задоволення інтересів і досить відкритий характер ведення переговорів. І хоча обидві концепції майже ніколи не реалізуються на практиці в “чистому вигляді”, все-таки тенденція до спільного з партнером аналізу проблем починає сьогодні переважати [2].

Якщо ж говорити про дипломатію в цілому, то в ній у зв'язку з ускладненням світу, усе більше важливої стає аналітична робота. Тому й при підготовці дипломатичних кадрів цьому напрямку необхідно приділяти пильну увагу.

Висновки. Таким чином, необхідно підкреслити, що значення дипломатії наприкінці ХХ сторіччя, безсумнівно, зростає. Це обумовлено насамперед тим, що силові рішення міжнародних проблем, незважаючи на їхнє тривале використання, стають усе більше небезпечними. Крім того, перебудова міжнародних відносин, пов'язана із процесами глобалізації, виходом на світову арену недержавних учасників, ставить перед дипломатією завдання активного залучення в створення нового вигляду сучасного світу.

Література

1. Внешнеполитическая информация и современная дипломатия. – М.: 2001. – 213 с.
2. Каррон де ла Каррьер Г. Экономическая дипломатия. Дипломат и рынок: пер. с фр. / Г. Каррон де ла Каррьер. – М.: “Российская политическая энциклопедия” (РОССПЕЭН), 2003. – 296 с.
3. Киссинджер Г. Дипломатия / пер. с англ. В. В. Львова / Г. Киссинджер. – М.: Ладомир, 1997. – 848 с.
4. Попов В.И. Современная дипломатия: Теория и практика: курс лекций / В.И. Попов. – М.: 2000. – 345 с.
5. Сагайдак О.П. Дипломатичне представництво: організація і форми роботи: навчальний посібник / О.П. Сагайдак, П.Д.Сардачук. – 2-ге вид., перероб. і доп. – К.: Знання, 2008. – 295 с.